

Instytut Pamięci Narodowej - Archiwum

<https://archiwum.ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/287,Przekazanie-do-Oddzialu-Instytutu-Pamieci-Narodowej-w-Lodzi-akt-dotyczacych-Kons.html>
11.04.2026, 03:08

Przekazanie do Oddziału Instytutu Pamięci Narodowej w Łodzi akt dotyczących Konspiracyjnego Wojska Polskiego

15 lutego 2001 r. nastąpiło przekazanie przez Delegaturę Urzędu Ochrony Państwa w Łodzi łódzkiemu oddziałowi Instytutu Pamięci Narodowej dokumentów dotyczących Konspiracyjnego Wojska Polskiego - organizacji niepodległościowej działającej w latach 1945 - 1948 głównie na obszarze województw łódzkiego i śląsko - dąbrowskiego. Dokumenty te, dotychczas w większości niedostępne badaczom powojennej historii Polski, pozwolą na wzbogacenie wiedzy o podziemiu antykomunistycznym.

Podczas uroczystości głos zabrali m.in. wojewoda łódzki Michał Kasiński oraz wiceprezes IPN Janusz Krupski. W uroczystości wzięli także udział kombatancki KWP oraz przedstawiciele władz miasta i województwa - m.in. wiceprezydent miasta Wiesław Walczak i wiceprzewodniczący Rady Miejskiej Marek Czekalski, dyrektorzy archiwów i muzeów oraz historycy. Był także obecny syn dowódcy KWP Stanisława Sojczyńskiego "Warszyca" - Stanisław Sojczyński. Uczestnicy mieli możliwość obejrzenia zachowanych dokumentów, wysłuchali też referatu dr Krzysztofa Lesiakowskiego poświęconego historii KWP.

"Archiwum Warszyca" zostało przekazane Instytutowi Pamięci Narodowej w pierwszej kolejności, ponieważ właśnie Konspiracyjnemu Wojsku Polskiemu ma być poświęcona wystawa "Żołnierze Warszyca", którą zorganizuje we wrześniu 2001 r. łódzki oddział IPN. Planowane jest także wydanie teczki tematycznej dla nauczycieli, która będzie poświęcona antykomunistycznemu podziemiu działającemu w regionie łódzkim.

Materiały obejmują 10 jednostek archiwalnych. W przeważającej części są to rozkazy, wytyczne, korespondencje w sprawach pracy konspiracyjnej, odezwy i ulotki. W dwóch jednostkach archiwalnych zostały zgromadzone zdjęcia jednostkowe i zbiorowe członków i żołnierzy KWP. Uzupełnienie wspomnianych materiałów są pokwitowania i rozliczenia finansowe. Pochodzą one z archiwum KWP i zostały przejęte przez UB podczas aresztowania Stanisława Sojczyńskiego "Warszyca".

Historia KWP

Konspiracyjne Wojsko Polskie to formacja składająca się z tych uczestników zbrojnej walki z okupantem hitlerowskim, którzy uznali, że wkroczenie do Polski Armii Czerwonej nie oznaczało wyzwolenia umęczonego wojną społeczeństwa, lecz nową okupację i

prześladowania. Po 6 latach walki, wierni drodze, którą wcześniej wybrali, nie szukali kompromisu, nie odmówili dalszej ofiary dla Ojczyzny. Żołnierski honor, poczucie godności i umiłowanie wolności stawiali na pierwszym miejscu.

Jednym z takich ludzi był przedwojenny nauczyciel - Stanisław Sojczyński. Urodzony w 1910 roku w Rzejowicach, w pow. Radomszczańskim, walczył w wojnie obronnej 1939 roku, następnie działał w konspiracji na terenie Obwodu Radomsko AK. Najstynniejszą akcją przeprowadzoną przez oddział Sojczyńskiego było odbicie więźniów z więzienia w Radomsku w sierpniu 1943 r. Po wydaniu przez gen. Leopolda Okulickiego "Niedźwiadka" 19 stycznia 1945 r. rozkazu o rozwiązaniu AK, kapitan Stanisław Sojczyński "Warszyc" pozostał w konspiracji. 3 kwietnia 1945 r. rozkazał swoim niedawnym podwładnym ponowne nawiązanie kontaktów i wznowienie działalności. Na bazie dowodzonego przez siebie podczas wojny I batalionu 27 pp AK utworzył organizację o kryptonimie "Manewr". We wrześniu batalion "Manewr" przemianowany został na Samodzielną Grupę Konspiracyjnego Wojska Polskiego "Bory". Przekształcenie organizacyjne wynikało z rozwoju stanu liczebnego szeregów KWP - w połowie 1946 r. organizacja liczyła ok. 3,5 tys., a według niektórych szacunków, ok. 6 tys. ludzi. Do końca 1945 r. sieć konspiracyjna została zbudowana w 18 powiatach województwa łódzkiego, śląsko - dąbrowskiego, częściowo kieleckiego i poznańskiego. W gminach działały plutony, kilka gmin tworzyło kompanie, na poziomie powiatu funkcjonowały bataliony. Do walki bieżącej przeznaczone były plutony Służby Samoobrony i Ochrony Społeczeństwa. Dobrze funkcjonował wywiad, posiadający informatorów w aparacie bezpieczeństwa i PPR, a także łączność i służba kwatermistrzowska. Najstynniejszą akcją oddziałów "Warszyca" było uwolnienie 57 więźniów z więzienia w Radomsku w nocy z 19 na 20 sierpnia 1946 r. Po tej akcji aparat bezpieczeństwa wzmógł wysiłki zmierzające do rozbicia KWP. 27 czerwca 1946 r. w Częstochowie w domu przy ul. Wręczyckiej funkcjonariusze UB aresztowali "Warszyca". Wkrótce po kolejnych aresztowaniach I Komenda KWP została rozbita. Trud odbudowy organizacji podjął Jerzy Jasiński, ps. Janusz. II Komenda KWP przetrwała do 31 grudnia 1946 r., lecz także i ją zniszczyły aresztowania. Sierżant Jan Małolepszy ps. Murat stanął na czele III Komendy, zlikwidowanej 9 listopada 1948 r. Ostatnie oddziały KWP walczyły do 1954 r. Dowódca KWP kapitan Stanisław Sojczyński na mocy wyroku Wojskowego Sądu Rejonowego w Łodzi został skazany na karę śmierci. Wyrok wykonano najprawdopodobniej w Łodzi 19 lutego 1947 r.